

ทำความรู้จักกับ ‘สเตียรอยด์’ ใช้อย่างไรให้ปลอดภัย

ศูนย์ : ศูนย์ผิวหนังและความงาม

บทความโดยแพทย์ : พญ. จิตประภัสสร เทียนวิบูลย์

มาทำความเข้าใจกันก่อนว่าสเตียรอยด์ (Steroid) เป็นฮอร์โมนชนิดหนึ่งที่ร่างกายสร้างมาจากต่อมหมวกไตชั้นนอก (Adrenal cortex steroids) สำหรับใช้ในทางการแพทย์นั้น เป็นสารที่สังเคราะห์ขึ้น เพื่อใช้ประโยชน์ในการรักษาโรค โดยกฎหมายกำหนดให้เป็นยาควบคุมพิเศษ เนื่องจากมีความเป็นพิษสูง และต้องให้แพทย์เป็นผู้สั่งจ่ายเท่านั้น ซึ่งยา กลุ่มสเตียรอยด์สามารถแบ่งตามรูปแบบของการใช้ยาได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. สเตียรอยด์ประเภทใช้ภายนอก

- ยาทา (ทั้งในรูปแบบครีม โลชั่น ซีรั่ม) สำหรับรักษาผื่นแพ้ ลมพิษ ผื่นหนังอักเสบ สะเก็ดเงิน
- ยาหยอดตา ยาป้ายตา ยาหยอดหู สำหรับรักษาภูมิแพ้หรืออักเสบที่ตาและหู

- ยาพ่นจมูก สำหรับรักษาโรคภูมิแพ้ที่มีอาการทางจมูก ริดสีดวงจมูก
- ยาพ่นคอ สำหรับรักษาโรคหืด ภูมิแพ้ที่ทำให้เกิดอาการหอบ

2. สเตียรอยด์ประเภทกินและฉีด

การรักษาโรคหรือภาวะบางอย่าง จำเป็นต้องใช้ยากินหรือยาฉีดเท่านั้น เช่น อาการแพ้บางชนิด โรคหืดชนิดรุนแรง โรคภูมิคุ้มกันไวเกิน ผู้ได้รับการผ่าตัดเปลี่ยนอวัยวะ เป็นต้น

ประโยชน์ของสเตียรอยด์

โดยปกติแล้วในทางการแพทย์จะใช้สเตียรอยด์เพื่อทดแทนการขาดฮอร์โมนจากต่อมหมวกไต และจากความบกพร่องของต่อมใต้สมองส่วนหน้า นอกจากนี้ยังมีการใช้สเตียรอยด์เพื่อรักษาโรคอีกด้วย กล่าวคือ สเตียรอยด์จะถูกใช้เมื่อใช้ยาอื่นไม่ได้ผล หรือโรคนั้นไม่อาจควบคุมได้ด้วยยาอื่น เนื่องจากมีอาการข้างเคียงสูง ซึ่งการนำสเตียรอยด์ไปใช้ก็เพื่อบรรเทาอาการอักเสบ และกดภูมิคุ้มกันในโรคต่างๆ นั้น เช่น โรคภูมิแพ้ โรคผิวหนัง โรคตา และโรคข้ออักเสบชนิดรูมาตอยด์ เป็นต้น

ผลข้างเคียงของการใช้สเตียรอยด์

ทั้งนี้ หากใช้สเตียรอยด์ในขนาดน้อยๆ เพียงแค่ช่วงระยะเวลาสั้นๆ อาจไม่ส่งผลกระทบต่ออะไรรุนแรงมากนัก แต่ถ้ามักใช้ยาดังกล่าวต่อเนื่องเป็นเวลานาน จะทำให้เกิดผลร้ายรุนแรงหลายอย่างตามมา เช่น

- ติดเชื้อโรค เพราะยากดการทำงานของภูมิคุ้มกันในร่างกาย
- เป็นเบาหวาน เพราะยาทำให้น้ำตาลในเลือดสูง
- มีอาการบวมและความดันโลหิตสูง เพราะยาทำให้ขับน้ำลดลง แต่เพิ่มการสะสมไขมันที่หน้า หลัง และท้อง
- กระดูกพรุน เพราะยารบกวนสมดุลการสร้างกระดูก
- ผิวหนังบางลง เพราะยาทาสเตียรอยด์ ส่งผลให้การสร้างคอลลาเจนใต้ผิวหนังลดลง

นอกจากนี้ในบางรายยังมีอาการเป็นผื่นอักเสบรอบปาก ขนขึ้นคกบริเวณที่ใช้สเตียรอยด์ เป็นสิว เห็นเป็นรอยซ้ำจ้ำเลือดใต้ผิวหนัง เป็นแผลในทางเดินอาหาร ตาเป็นต้อ การทำงานของต่อมหมวกไตผิดปกติ รบกวนการเจริญเติบโตในเด็ก ฯลฯ ด้วยเหตุนี้เราจึงควรมีความรู้เกี่ยวกับการใช้ยาทาสเตียรอยด์ เพื่อป้องกันผลข้างเคียงเหล่านี้ค่ะ